

(TASLAK VİZYON BELGESİ)

TÜRKİYE - İRAN YUVARLAK MASA TOPLANTILARI - 6

"Yeni Dönem Türkiye - İran İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler"

(23 - 26 Aralık 2012, TASAM & İran Dışişleri Bakanlığı IPIS | Tahran)

Türkiye; 75 milyonluk nüfusu, gelişerek büyüyen ekonomisi ve Afro-Avrasya ana kıtası ortasındaki jeostratejik konumu ile öne çıkmaktadır. Avrupa, Karadeniz, Kafkaslar, Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile arasındaki tarihî, siyasi ve kültürel bağları, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda yükselen aktivitesi, NATO, AGIT ve CICA gibi örgütlerin önemli üyelerinden olması ve son dönemde geliştirdiği aktif dış politikası ile küresel platformda önem gittikçe artan bir aktör haline gelmiştir.

Derin bir tarih ve medeniyet birikimine sahip olan İran ise 75 milyon nüfusu ve Güneybatı Asya'daki stratejik konumu ile dünyanın dikkatini üzerine çekmektedir. Dünya kanıtlanmış doğalgaz rezervlerinin % 17'sine sahip olan İran bu bakımdan dünyada ikinci ve petrol rezervi açısından üçüncü durumdadır. OIC, CICA, ECO, BM ve alt kuruluşları gibi pek çok bölgesel ve uluslararası örgütün üyesi olan İran aktif politikalarıyla 21. yüzyılın bölgesel güç adaylarından biridir ve yakın gelecekte de önemi artarak devam edeceği öngörülmektedir.

Türk - İran ilişkilerinin tarihî ve kültürel etkileşimleri çok eskilere dayanmaktadır. 1639 yılından beri değişmeyen sınıra ek olarak iki ülkenin ortak tarihi ve kültürel paydaları kadar ortak çıkarları ve iyi komşuluk ilişkileri de etkin rol oynamıştır. 1979'dan itibaren Türk-İran siyasi ilişkileri genel olarak istikrarlı bir yükseliş çizgisi izlemiş, özellikle son yıllarda olumlu yönde gelişme kaydedildiği görülmüştür. İkili siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkilerin yanı sıra bölgesel ve uluslararası konular iki ülke ilişkilerinde daima gündemde olan ve ele alınan konulardır.

Türkiye-İran ticaret ve turizm ilişkilerinde son dönemde kayda değer bir artış yaşanmıştır. 2001 yılındaki 1,2 milyar Dolarlık ticaret hacmi 2010 yılında 10,6 milyar Dolara ulaşmıştır. Türkiye-İran ticaret hacminin 2011 yılında 15 milyar Dolara çıkması beklenmektedir. İki ülke makamları, ticaret hacminin 2015 yılı itibarıyla 30 milyar Dolara çıkarılması yönünde niyet beyan etmişlerdir. İran - Türkiye ekonomik ilişkilerindeki en önemli sorun dış ticaret dengesinin Türkiye aleyhine olmasıdır. 2010 itibarıyla Türkiye'nin İran'dan yaptığı ithalat bu ülkeye ihracatını 4,6 milyar dolar aşmıştır. Bunun nedeni Türkiye'nin enerji talebinin artması ve dünya enerji fiyatlarının yükselmesidir. Nitekim Türkiye'nin İran'dan ithal ettiği ürünlerin % 90'ını petrol, doğalgaz ve yan ürünleri oluşturmaktadır. Başlıca ihraç ürünleri ise endüstriyel makine ve cihazlar, tekstil elyafı, demir-çelik ve ürünleri, motorlu taşıtlar ve mobilyadır.

Turizmdeki canlanma ise artarak devam etmektedir. 2010 yılında Türkiye'yi ziyaret eden yabancıların milliyetlere göre dağılımında İran (yaklaşık 1,9 milyon turist), sırasıyla Almanya, Rusya ve İngiltere'nin ardından 4'üncü sırada yer almaktadır. Türkiye'den İran'ı ziyarete gelen turist sayısı ise oldukça azdır. Bununla birlikte, iki ülke arasında ilişkiler kültürel alanda da hızla gelişmektedir.

Her iki ülke kritik öneme sahip uzun vadeli çıkarların sürdürülebilirliği açısından etkili bir stratejik iş birliği geliştirebilir. Bu noktada olaylara daha geniş bir jeopolitik bakış açısı ile bakma ihtiyacı vardır. Çok boyutlu şekillenen dünya güç sistematığı içerisinde Türkiye - İran ilişkilerinin ideal bir noktaya taşınabilmesi için, yalnızca siyasi ve stratejik temelli değil, her parametrede karşılıklı derinlik oluşturacak bir yapıya doğru yönelmesi gerekir.

Ülke toplantıları ile ilgili kuruluşların ve kurumların yakından tanınması, sivil toplum etkisinin artırılması, kalkınmaya katkı sağlanması, kaynakların ve çalışma alanlarının geliştirilmesine dair uzmanlık birikimlerinden faydalanılması, tanıtma faaliyetlerine katkı sağlanması, akademik iş birliği imkanlarının araştırılması ve tüm bu çalışmaların bütünlük içerisinde değerlendirilmesini sağlayacak stratejik bir yaklaşım geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu noktada, 2008 yılından bu yana her yıl dönüşümlü düzenlenmekte olan **Türkiye - İran Yuvarlak Masa Ülke Toplantılarının** amacı, sorun alanlarını ihmal etmeden yeni dönemde Türkiye - İran ilişkilerindeki fırsatlar ve tamamlayıcılık ilişkisini stratejik bir bakış açısı ile Türk ve İran kamuoyu nezdinde ortaya koymak ve kurumsal, entelektüel bir zemin inşa etmektir. Yakalanacak ivmeye bağlı olarak etkinliğin orta ve uzun vadede geniş katılımlı Forum'a dönüşme potansiyeli ise ayrıca değerlendirilmelidir.

Toplantının ana teması ve alt başlıkları aşağıdaki gibidir:

Ana Tema

"Yeni Dönem Türkiye - İran İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler"

Alt Temalar

Türkiye - İran Ekonomik İlişkileri: Fırsatlar ve Engeller

Nükleer Program ve Stratejik Diyalog

Orta Asya ile Orta Doğu Bölgeleri ve Türkiye - İran

Enerji güvenliği, Enerji Arz Politikaları ve Fırsatlar

Teknoloji Paylaşımı

Türkiye - İran Güvenlik İşbirliği

Akademik ve Kültürel İşbirliği